
CHIKÁNY Beáta

A kisiskolák települési művelődést segítő centrum szerepe, és hatása a település lakosságmegtartásában, társadalmi és természeti környezetfejlesztésében

A közoktatás az utóbbi években jelentős változásokon megy keresztül. Hangsúly helyeződik a minőségi oktatásra és a fenntarthatóságra is. Hallhattunk iskolabezárásokról, iskola-összevonásokról, de önállósodásról is. Milyen típusú oktatási-nevelési intézményeknek lesz létjogosultsága? A fenntarthatóság felülír mindenféle érvet az iskolák működtetésével kapcsolatban? A nagy, modern iskoláké lesz a jövő, vagy a kisiskoláknak is lesz lehetőségük bizonyítani, megmaradni?

A Közoktatási Vezetőképző és Pedagógus Szakvizsgán záró dolgozatom témájaként egy Nógrád megyei kisfalut, Dejtárt és annak kisiskoláját választottam. Célom volt bemutatni a falu történetét, természeti-, társadalmi- és gazdasági környezetét, valamint az iskola történetét, materiális és immateriális környezetét. Láttatni kívántam a szoros kapcsolatot a falu és az iskola működése között. Végezetül néhány lehetőséget vázoltam fel, amelyek előre vihetik az iskolát és a falut is. A dolgozatban szereplő adatokat ezen cikk megírásakor frissítettem, illetve beillesztettem olyan információkat, amelyek a felvázolt tervek, ötletek megvalósulása.

A település gazdasági, társadalmi mutatói körülbelüli egyezést mutatnak a megye falvainak ugyanezen mutatóival. A megye településszerkezetét vizsgálva a 2011. évi népszámlálás adataiból az állapítható meg, hogy az emberek körében kedveltek a kisebb lélekszámú települések.

Az iskola szervesen illeszkedik a falu kulturális életébe. A falusi rendezvények állandó szereplői az iskola tanulói. Az iskolai rendezvények többsége nyitott a község lakossága számára.

Az iskola családi légköre, közelsége vonzó a kisgyermekes szülők, a kamaszkorú gyermekek-, és hátrányos helyzetű gyermekek szüleinek körében.

Az iskola vezetésének, pedagógusainak folyamatosan dolgozni kell az ismertségért, a szakmai fejlődésért, a megmaradásért. Ezért elengedhetetlen a jövőkép felvázolása, a tervezés. A jó vezető előre látó, felelősséget vállal önmagáért, a nevelőtestületért, az intézményért. Mind a falunak, mind az iskolának kitörési pontokat kell keresni, amelyekkel javítja gazdasági-, társadalmi mutatóit, egyedivé teszi magát a környezetében.

Bevezető

A 21. században, anyagi világunkban, sokakban felvetődik a kérdés, szükség van-e kisiskolákra? Nem jár-e jobban a gyerek, a szülő, a falu, az állam, ha jobban felszerelt nagy iskolákat tartanak fenn és fejlesztenek?

Két nézőpont áll egymással szemben. Az egyikben a kistelepülésen élő kisgyermekes, hátrányos helyzetű családok szempontjából kényelmes, ha a faluban működik iskola. Egyszerűbb az iskolába járás, a kapcsolattartás a tanárokkal, „közelben van a gyerek”. A másik szempontból drága az iskola fenntartása, működtetése, kevés a tanulólétszám, sokba kerül a fejlesztés.

A szakpolitika szerint a cél: „a nevelés-oktatás eszközeivel a társadalmi leszakadás megakadályozása, a hátrányok csökkentése, illetve kiegyenlítése, a tehetséggondozás hangsúlyozása, felkészítés a középfokú iskolai tanulásra. A tanulók sokoldalú alapképzésének biztosítása, hangsúlyozottan figyelemmel az esélyegyenlőségre.”¹ Ez a cél a kisiskolákban ugyanúgy megvalósítható, mint a nagyokban.

Vannak olyan települések, amelyeknek fontos az iskola. Számítanak rá, mint művelődést segítő intézményre, amelynek feladata a kultúra átadása, a hagyományok ápolása, közösség építése, a természeti és társadalmi környezet megóvása.

Dejtáron az iskola és a község önkormányzata mindent megtesz azért, hogy a településen működjön az általános iskola.

Hiszen láthatunk arra is példát az országban, ha egy településen megszűnik az iskola, majd az óvoda, akkor ott nem lesznek közösségi programok, az a falu elöregszik, majd elnéptelenedik.

Dejtár*A település története*

A falu régóta lakott hely. A környék a IX. század végén, a X. század elején népesült be. Az első írásos emlék, amely a falut Dehter néven említi 1255-ből való. Ez IV. Béla király Vácon kiadott oklevele, amely rendezi a három szomszédos település (Vadkert, Dehter, Szentlőrinc) határait.

A XV. század elején már Zsigmond király a tulajdonosa a falunak, aki pénzügyi adósságai fejében hol ennek, hol annak adta zálogba. 1438-ban az esztergomi érsek örökadományként megkapta Dehtár mezővárost. Albert király így fejezte ki háláját az érseknek, amiért királlyá koronázta őt. Az ország három részre szakadása utáni időszakban hol a magyar, hol a török, hol a német volt az úr Dejtáron. A harcok során a lakosság fogyott, a falu pusztult. A török kiűzése után az érsek

¹ Feladatellátási, intézményhálózat-működtetési és köznevelés-fejlesztési terv, Nógrád megye, 2013-2018. 245.o.

elsődleges feladata a falu újratelepítése volt. A XVIII. század legfontosabb eseménye, hogy megszületett Dejtár Urbárium, amelyben rögzítették a jobbágyterheket, megszüntetve az áttekinthetetlen, sokszoros túlkapásokat, növelve a biztonságérzetet.

A XIX. század igen mozgalmas időszak volt a falu életében: pusztított itt négy tűzvész, a településnek újoncokat kellett küldeni a honvédő harcokhoz, majd a kolera szedte áldozatait. Az I. majd a II. világháború kitörése után Dejtárról is mozgósították a férfi lakosság jelentős részét, és küldték őket a frontokra harcolni. Az I. világháborút lezáró békeszerződés alapján az Ipoly határfolyó lett. Dejtáron határőrség kapott helyet. 1944 decemberétől orosz katonaság állomásozott a faluban.

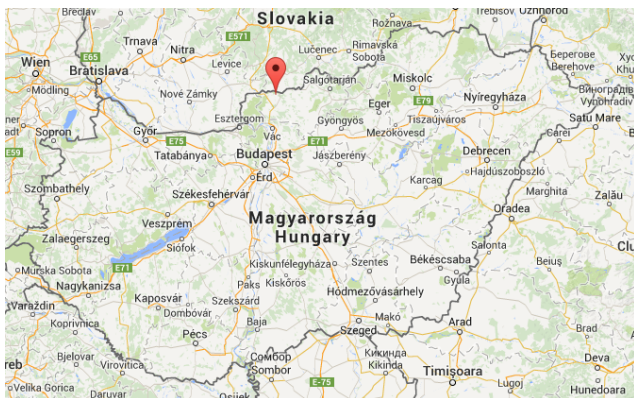
1945-ben földosztásra került sor. A primási birtokot osztották szét. Az államosítás során a falu tulajdonába került az uradalom valamennyi épülete. Az egyik ilyen gazdasági épület alkalmasnak tűnt iskolaépület kialakítására. A 60-as években az erőszakos szocializálás következtében a földterület szövetkezeti tulajdonba került. Sokan döntöttek úgy, hogy a városban keresnek boldogulást.

Az 1990-ben lezajlott első szabad választások következményeként föloszlott a termelőszövetkezet, megszűntek a tanácsok. A település nekilátott a fejlesztéseknek, átalakításoknak, hogy egy élhető falut alakítson ki, javítson az itt élők életkörülményein.

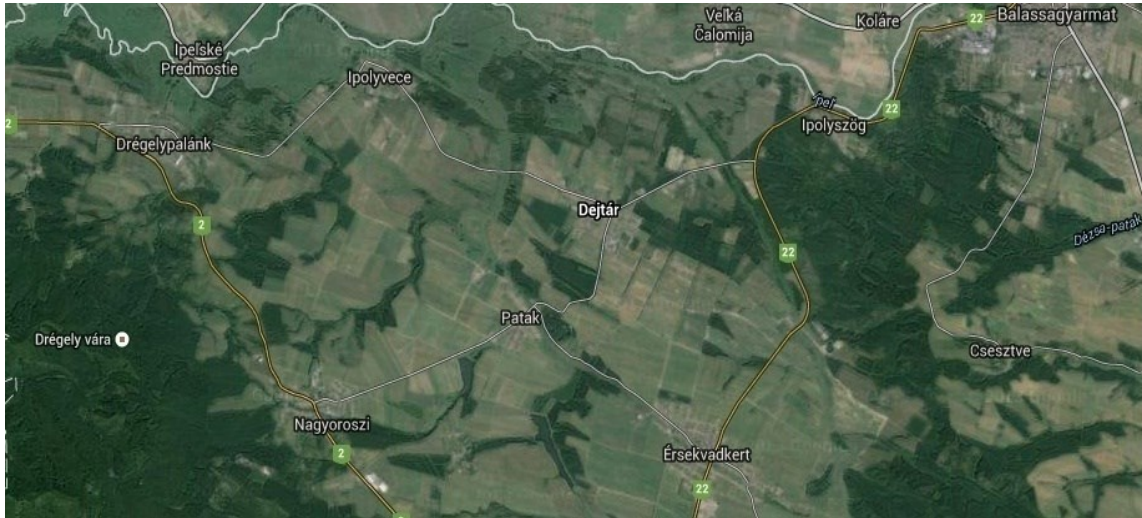
Földrajzi környezet

Elhelyezkedés

Dejtár község az ország északi részén, az Ipoly folyó bal partján, Budapesttől 70 km-re, Balassagyarmattól 13 km-re található, Nógrád megye nyugati részén, a Balassagyarmati járásban.

1. ábra: Dejtár elhelyezkedése Magyarországon

2. ábra: Dejtár és a szomszédos települések

Természeti értékek

A falu határában található a Duna – Ipoly Nemzeti Park, számos ritka és védett növényel. A park jellegzetességei a Nagy-tó és a Kifli-tó, az Ipoly holtágainak lefűződésével keletkezett morotva tavak.

A templom mellől indul a 6 állomásból álló, 3 km hosszú tanösvény. Az itt felállított információs táblákról megismerhetjük a község történetét, népviseletét, az Ipoly-völgy természeti értékeit és hagyományos gazdálkodási módjait. Különösen érdekes része a tanösvénynek az Ipoly-völgy legnagyobb kiterjedésű, összefüggő nádasa, amely az év minden szakában tartogat látnivalót. A táj egyedülálló érdekessége, hogy viszonylag kis területen, egymás mellett figyelhetők meg a vízi, réti és pusztai növénytakarsulások. A változatos növényvilágból következik, hogy az állatvilág is gazdag.

Gazdasági környezet

Gazdasági szereplők

A faluban a magánvállalkozó kisiparosok száma, közel 50 fő. Köztük megtalálható a reklámtermékeket előállító reklám stúdiót működtető vállalkozó, a műkőkészítő és márvány megmunkáló kisiparos, a kőműves, festő, burkoló és villanyszerelő kisiparos is. A szakmával rendelkező iparosok jelentős része a falun kívül talál munkát. Igen sokan dolgoznak Budapesten, Bálassagyarmaton, és a környező településeken is.

A mezőgazdaságban földműveléssel magángazdaságok és szövetkezeti társulások foglalkoznak. Fő termelési ág a növénytermesztés. A növénytermesztésen belül gabonafélék, napraforgó, vetőburgonya és bogyós gyümölcsök termesztésével foglalkoznak főként. A mezőgazdasági

termékek jelentős része a budapesti piacokon kerül eladásra. A háztáji gazdaságokban szarvasmarha és sertés állomány található, jelentős a faluban a kisállattartás is.

Infrastruktúra

Dejtárról elmondható, hogy összközművel rendelkezik, mivel a vezetékes víz-, és villamos-energia ellátás hálózatai mellett kiépült a teljes szennyvíz csatorna-hálózat, a vezetékes földgázhálózat, továbbá a hírközlés rendszerei, melyet több szolgáltató is kínál.

A falu területén található a Duna Menti Regionális Vízmű Zrt. Dejtári Telephelye. A vízmű 51 települést lát el egészséges ivóvízzel.

A faluban található egy Coop üzlet, amely az élelmiszerrel való ellátást biztosítja. Ez mellett található még kettő kiskereskedelmi egység helyi vállalkozók üzemeltetésében. A falu élelmiszerellátása jó. Három italbolt üzemel a faluban, mind a három kiskereskedő kezében van, jól szolgálja a lakosságot a magánkézben lévő virágbolt. Hiányzik a faluból az iparcikküzlet, a gazdabolt és a gyógyszertár. Ezeket az eszközöket a 13 km-re lévő Balassagyarmatról kell a lakosságnak beszereznie.

A falu területén szilárd burkolatú utak mellett találhatóak még földutak is. Folyamatosan történnek parkosítási munkálatok. Rendezett zöld területek szépítik a falut. A közbiztonságról a faluban a körzeti megbízott gondoskodik.

Látnivalók, idegenforgalom

A falu templomát majd két évtizeden keresztül építették és [1810.](#) szeptember 8-án szentelték fel. Ez a nap, Kisasszony napja a falu búcsúja. A templom alapjához szükséges kövek a drégelyi vár romjaiból származnak. Az egyhajós, középtornyos épület barokk stílusú. Érdekessége a XVIII. századi rokokó [szószék](#), melynek faragványait ismeretlen művész alkotta.

A templom mellett áll a Szentháromság-szobor, oldalain az I. és II. világháborúban elesett hősök neveivel.

A településen többször pusztított tűzvész, az első az [1848-49-es szabadságharc](#) után. Ennek emlékére állították a [Szent Flórián](#) szobrot 1855-ben, aki így a falu védőszentje is.

A faluban sétálva sok ház homlokzatán fülkékre lehet figyelmes az idegen. Ezekben a barlangocskákban Szűz Máriát vagy valamely szentet ábrázoló szobrot helyeztek el.

A Millenium emlékparkban az országalmát tartó bronzból öntött turulmadár lokálpatrióták adománya a falunak.

2003-ban került sor a Tájház átadására. Az 1920-as években épült középparaszti porta két épületből áll: a tornácos lakóépületből és az udvari magtárból, kamrából és pincéből. A Tájházban megtekinthetők a régi paraszti élet tárgyai, a paraszti munka eszközei.

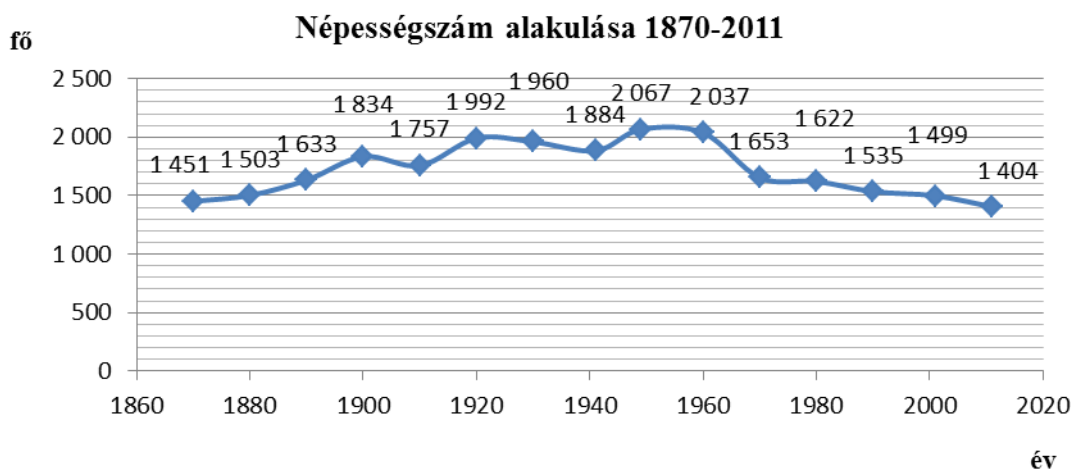
Falusi turizmus keretében működik a faluban vendégház, ahol lehetőségük van az ide látogató biciklizős, gyaloglós turistáknak megszállni.

Társadalmi környezet

Demográfiai sajátosságok

A 19. század második felében a falu lakosság száma egyenletes növekedést mutat. Ez köszönhető a kiegyezésnek és a vele beköszöntő békés időszaknak, gazdasági fellendülésnek.

Az 1900-as évek beköszönte és különösen az első világháború fogyást okozott Dejtár lakosságában is. Amikor konszolidálódott a magyar politikai, gazdasági helyzet az országban ismét gyarapodott a falu népessége. A második világháború ismét a lakosság szám csökkenését jelentette, ami a borzalmak elmúltával ismét növekedésnek indult. 1949 fordulópontra Dejtár lakosság számának alakulásában. Ettől az évtől kezdődően egyértelműen megfigyelhető a népesség csökkenése. 1980-tól az mondható el, hogy minden évben kb. két családdal csökken a falu lakossága. S ez sajnos már tendencia. 2014. január 1-jén a lakosság száma csupán 1404 fő volt. Ez kevesebb, mint a kiegyezés utáni népességszám volt.

1. diagram: Népességszám alakulása 1870-2011. Forrás: KSH

A fiatalok gyerekvállalási hajlandósága csökkent - az országos trenddel is összhangban. Az elhalálozások száma jelentősen magasabb az élve születetteknek.

	Élve születések száma (fő)	Halálozások száma (fő)	Természetes reprodukció (fő)
1980–1989	190	236	-46
<i>átlag (fő/év)</i>	19	24	-5
1990–2001	167	266	-99
<i>átlag (fő/év)</i>	17	27	10

	Élve születések száma (fő)	Halálozások száma (fő)	Természetes reprodukció (fő)
2008	12	18	-6
2009	7	27	-20
2010	10	12	-2
2011	8	25	-17
2012	8	16	-8

1. táblázat: Természetes reprodukció. Forrás: KSH

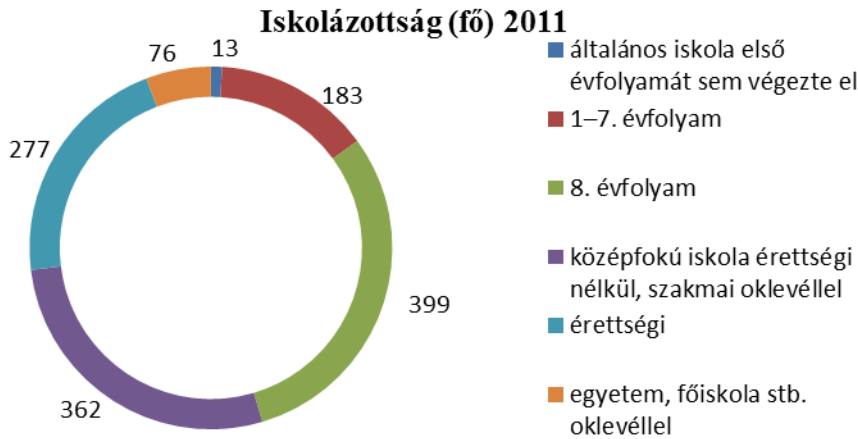
A lakosság korcsoport szerinti megoszlását vizsgálva azt látni, hogy a 65 év felettek száma meghaladja a 14 év alattiak számát. Ez mutatja, hogy előregedés tapasztalható a településen.

2. diagram: Lakosság korcsoportok szerint. Forrás: KSH

Iskolázottság

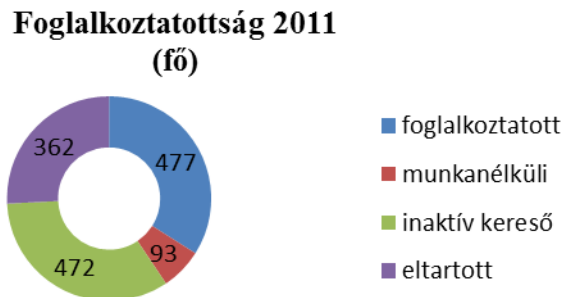
A 2011. évi népszámlálási adatok szerint a 7 évesnél idősebb lakosság közel 50%-a maximum csak 8 évfolyamot végzett. Ez igen magas arány. (Bár a megye falvai szintén hasonló arányt mutatnak.). Az adatok alapján a lakosság kb.: 1/3 része rendelkezik valamilyen szakképesítéssel, 20%-nak van érettségi vizsgája, és 5% rendelkezik egyetemi-, főiskolai oklevéllel.

3. diagram: Iskolázottság 2011. Forrás: KSH

Foglalkoztatottság

A lakosság 1/3-a rendelkezik munkahellyel, van rendszeres adózott jövedelme, ez az arány nagyon kevés, de a megye falvaiban is ez az arány tapasztalható. Körülbelül ugyanennyien inaktív keresők, ők kereső tevékenységet nem folytatnak, de rendelkeznek valamilyen jövedelemmel, pl.: nyugdíj vagy gyermekgondozási segély. A lakosság kb. 7%-a munkanélküli, a lakosság 1/4 része pedig eltartott.

4. diagram: Foglalkoztatottság 2011. Forrás: KSH

A helyi esélyegyenlőségi program adatai szerint magas az 55 év feletti munkanélküli lakosok aránya. Növekszik a pályakezdő munkanélküliek száma is. A pályakezdő fiatalok elhelyezkedését befolyásolja a nem megfelelő szakmaválasztás, a szakmai tapasztalat hiánya és a munkalehetőségek alacsony száma.

A településen jelenleg nem tapasztalhatók olyan gazdasági folyamatok, amelyek az állástalanok számát csökkenthetnék, az önkormányzat a legfőbb foglalkoztató. A közfoglalkoztatottak az önkormányzat tulajdonában lévő épületek karbantartásával és a közterületek rendben tartásával, tisztántartásával foglalkoznak.

Munkalehetőség a közelben lévő Balassagyarmaton és Rétságon lévő gyárakban van, de csak nagyon minimális létszámban.

Etnikai és vallási jellemzők

A 2011. évi Népszámláláson 92 fő vallotta magát roma származásúnak. Ez a lakosság kb. 7%. 2011-ben élt a faluban 3 román állampolgár is. Azóta a számuk növekedett, és többségükben már kettős állampolgárok.

Már a 2002. évi önkormányzati választásokkor megalakult a Roma Nemzetiségi Önkormányzat 5 fővel. Kiemelt feladatának tekinti a roma közösség érdekképviselését, az esélyegyenlőségének megteremtésével kapcsolatos feladatok ellátását. A kisebbségi és a települési önkormányzat között nagyon jó munkakapcsolat alakult ki.

A településen etnikai konfliktusok nem léteznek, azok kezelésére nincs szükség.

A 2011. évi népszámláláskor a falu lakosságának 2/3 része római katolikus vallásúnak vallotta magát. Él a faluban néhány református és evangélikus vallású is. Ők – feltételezhetően – a szomszédos településekről kerültek a faluba, mert ott van nagyobb hagyománya a protestáns vallásoknak.

Kulturális környezet

2007 óta Dejtár a helyszíne az egykori helyi plébános, tanító, orgonista, zeneszerző és karnagy, Luspay Kálmán tiszteletére megrendezett nemzetközi népdaléneklő versenynek. A résztvevők a népdal szeretetéről és értékéről győzik meg a neves szakmai zsűrit.

Dejtári Önkormányzat tagja a Palóc Út Klaszter Egyesületnek. A hagyományőrző turisztikai egyesületet Magyarország és Szlovákia területén élő, a palóc népcsoporthoz tartozó települések hozták létre. A Palóc Út állomásain a látogató megismerkedhet a palócok építészetével,

viseletével, hagyományaival, régi és ma újjá éledő kézműves mesterségekkel, valamint a palóc konyha íz világával. Az Aerobic Team óvodás kortól 18 éves korig nyújt lehetőséget az aerobic iránt érdeklődőknek, hogy a kedvtelési szinttől a verseny szintig élvezhessék ezt a mozgásformát. "Sugárkankalin" Turisztikai Egyesület 2005-ben jött létre 9 szomszédos település összefogásával. Célja a „mikrotérség jellemző táji, természeti, kulturális és emberi értékeinek, adottságainak kibontakoztatása a térség egységes, sajátos és vonzó arculatának kialakítása,”² a térség turizmusának fejlesztése, és természeti értékeinek bemutatása. Dejtári Fonó Kulturális és Falufejlesztő Egyesület 2001-ben alakult. Tevékenységi körük: a tájház létrehozása, működtetése, régebbi múlt tárgyi, tevékenységbeli és életmódbeli értékeinek felkutatása, gyűjtése, népszokások, népdalok, hagyományok gyűjtése, rögzítése, felelevenítése.

Találunk még a faluban Body Klubot, amelynek a tagjai önerőből alakították át az egykori kisboltot, hogy hódolhassanak testépítési hobbijuknak. A Dejtári Sport Egyesület működteti a helyi sportpályát, focistái a megyei II. osztályú bajnokságban játszanak a falu színeiben.

A helyi fiatal roma lakosság szabadidejének tartalmas eltöltését segíti a Csupaszív Cigányfolklór Együttes. Fő profiljuk a cigány tánc hagyományainak ápolása.

A helyi és a környékbeli lakosok számára kiváló szórakozási lehetőség a minden évben megrendezésre kerülő Dejtári Falunap. Ezen eseményhez 2012-ben és 2014-ben testvér települési találkozó is társult. Dejtár testvértelepülései: Ipolybalog, Ipolykeszi, Nagycsalomja, (SK) Szeret-Klészse, Tusnád, (RO)

A sport iránt érdeklődők 2013 óta vehetnek részt a Dejtári Duatlon versenyeken.

A dejtári Mikszáth Kálmán Általános Iskola

Intézménytörténeti áttekintés

A dejtári iskola történetének kezdete a 18. századra tehető. Az iskolamester látta el a tanítói feladatokat, de előfordult, hogy ő volt a falu jegyzője vagy a templom orgonistája, kántora is. Az iskolát a katolikus hitközség tartotta fenn.

Az 1863. évi iskolabevallásból ismert, hogy két új tanterme van az iskolának, amelyekben délelőtt és délután is 2-2 órában folyt a tanítás. A faluban már 3 tanító is ténykedett. Az iskolából kimaradtak számára pedig vasárnapi iskolát szerveztek. Az 1920-as években két új tanterem épült, a mai plébániaépület helyén. Ezzel a tantermek száma négyre emelkedett. A hatosztályos elemi iskola részben osztottá vált. Az első és a második osztály külön, a harmadik-negyedik és az ötödik-hatodik összevont osztályokban tanult. 1946-ban egy új iskolaépület jött

² http://sugarkankalin.hu/?page_id=132 2015.02.20.

létre. Az uradalmi istállót építették át, melyben öt tanterem és egy tanítói szoba kapott helyet. A tanítás teljesen osztott osztályokban történt. Az elsősök rendszerint délelőttönként jártak iskolába, a többiek felváltva délelőtt és délután, felső és alsó tagozatos bontásban.

Az általános népiskolát 1949-ben felváltotta az állami általános iskola. Megszűnt a hit-és erkölcsstan tanítása. Kötelezővé vált az orosz nyelv tanítása idegen nyelvként.

1968-ban befejeződött az új szárny építése. Itt további négy tantermet, egy igazgatói szobát és két vízöblítéses mosdót alakítottak ki. Így megoldódott az egyműszakos, délelőtti tanítás kérdése.

1977-1990 között az iskola körzeti általános iskolaként működött. A szomszédos településről, Patakról a felsős tanulók jártak át Dejtárra.

Ma az intézmény 8 évfolyamos általános iskola. A Drégelypalánki Szondi György Általános Iskola tagintézménye 2006 óta. Hivatalos beiskolázási körzete Dejtár és Ipolyvece települések. Fenntartója 2013-tól a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (KLIK), 2016-tól Klebelsberg Központ, aki ezt a jogát, a Balassagyarmati Tankerületen keresztül gyakorolja.

Materiális környezet

Az intézmény épülete

3. ábra: Az iskola épülete

Az iskola egy U-alakú épületegyüttes, hatalmas zárt udvarral. Közlekedés-biztonsági szempontból előnyös, hogy a bejárat egy kisműveltségű utcáról nyílik. Az iskolabelső rendezett, virágos. A folyosókon tablók, faliújságok láthatók.

Helyiségek, berendezési tárgyak, egyéb eszközök

Az állami fenntartású iskolában 8 tanterem, 2 szaktanterem (informatikai, tánc), 1 tornaszoba, 1 igazgatói iroda, 1 tanári szoba található. Az informatika terem hátsó részében egy tanulóbarát fejlesztő sarkot alakítottak ki. Térleválasztással jött létre a könyvtári helyiség is az egyik tanteremben. Az Önkormányzat támogatásával lehetőségünk volt a pincéből egy ping-pong termet kialakítani. A tanulók étkeztetéséhez ebédlő és tálaló helyiség áll rendelkezésre.

A tanteremek és iroda helyiségek bútorzatáról elmondható, hogy új és régi darabok egyaránt megtalálhatóak. Technikai felszereltség elfogadhatónak mondható.

Udvaron aszfaltozott kosárlabdapálya, salakos focipálya, kültéri játékok: játékvárak, mérleghinták, csúszda, homokozó, padok jelentik a szabadidő örömteli eltöltését.

Az oktató-nevelőmunkát segítő eszközök: tornaeszközök, térképek, kísérleti eszközök, modellek, korongok, színes rúd készletek és a sajátos nevelési igényű tanulók oktatását és nevelését jelentő eszközök: képességfejlesztő játékok, memórijátékok, szókincset fejlesztő játékok és mozgásfejlesztő szett is a tanulók és pedagógusok rendelkezésére állnak.

Immateriális környezet

Tanulói létszámadatok és tanulói összetétel

2010-től az iskola tanulóinak összlétszáma folyamatos csökkenést mutatott. A 2014-2015-ös tanévben már növekedés volt tapasztalható, ami folytatódott a 2015-2016-os tanévben is. Ez köszönhető volt annak, hogy több roma család költözött be a faluba, illetve többen jártak be a szomszédos településekről. A 2016-2017-es tanévben némi visszaesés tapasztalható. Kisebblétszámmal indult az első osztály, mint amennyi az elbúcsúzó nyolcadik osztály volt.

5. diagramm: Tanulói létszám alakulása 2010-2016. Forrás: KIR-STAT

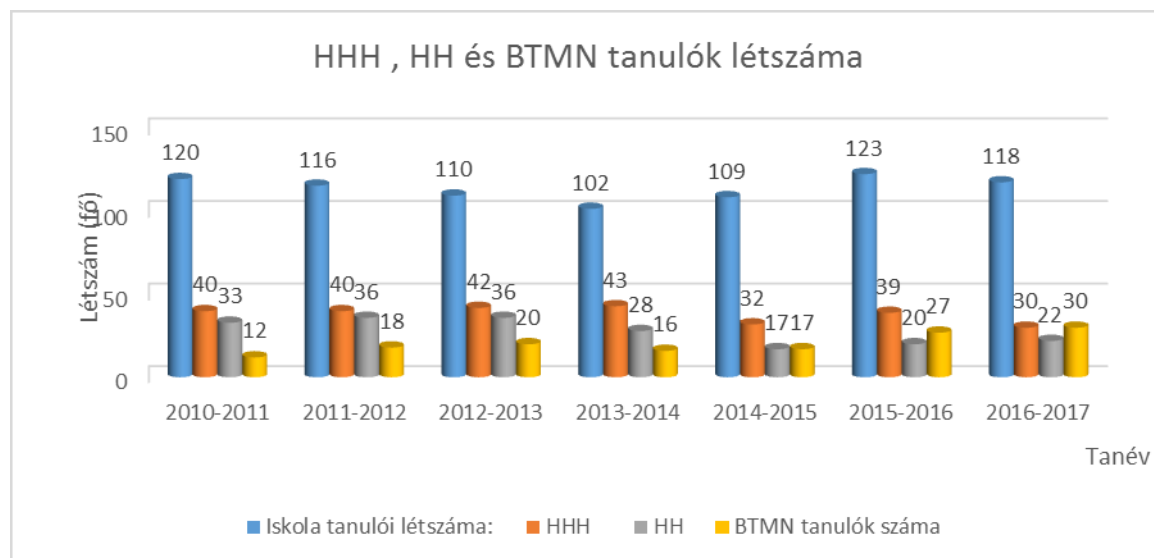
Az évfolyamok átlag 12-15 fős osztályokkal indulnak. Az előző tanévekhez képest megfigyelhető 1-2 fős létszámváltozás. Ez a faluból történő elköltözéssel, a faluba történő beköltözéssel illetve más településről bejáró tanulókkal illetve iskolatípus váltással magyarázható. Megfigyelhető az a jelenség, hogy a jobb helyzetben lévő szülők jó tanulmányi eredményt felmutató gyermekeiket a 4. évfolyam elvégzése után a városi 8 évfolyamos gimnáziumokba íratják.

Az iskola tanulóinak közel 10%-a bejáró tanuló. Ők a környező településekről (Ipolyvece, Drégelypalánk) járnak. A bejáró tanulók mellett említést kell tenni a település peremén, a zártan beépített résztől távol elhelyezkedő ún. Lókosról, ahonnan a gyerekek ugyancsak autóbusszal közlekednek.

Bejáró tanulók							
tanév	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017
fő	17	10	10	6	12	28	25
Lókosról	17	20	20	19	18	16	19

2. táblázat: Bejáró tanulók. Forrás: KIR-STAT, MKTI adatai

Az iskola tanulói között évek óta magas a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók száma. Közel 25%-os. Ugyancsak magas a hátrányos helyzetű tanulók száma is. A kettő együtt már a tanulók 45%-át teszi ki. Vannak osztályok, ahol csak 1-2 fő a hátrányos helyzetű vagy a halmozottan hátrányos helyzetű, de van olyan osztály is, ahol majdnem mindenki.

6. diagram: HHH, HH és BTMN tanulók létszáma. Forrás: KIR-STAT

Az iskola részt vesz a sajátos nevelési igényű, beilleszkedési-, tanulási- és magatartási nehézségekkel küzdő tanulók integrált oktatásában, nevelésében. A munkát gyógypedagógus, gyógytestnevelő és logopédus segíti. Az utóbbi öt tanévben 3, 4, 5 fő között változott az integráltan oktatott sajátos nevelési igényű diákok száma. Közöttük megtalálható enyhén értelmi fogyatékos, beszédfogyatékos, látássérült, súlyos figyelemzavarral és súlyos tanulási zavarral küzdő is. A beilleszkedési-, tanulási- és magatartási nehézségekkel küzdő tanulók számarányát vizsgálva 25% körülire tehető a számuk. Szinte mindannyian hátrányos helyzetűek vagy halmozottan hátrányos helyzetűek. Bevizsgálásuk folyamatosan történik, így számuk is gyarapszik.

Az intézmény szellemi bázisa

Az intézmény hosszú évek óta stabil tantestülettel működik. Szakmai ellátottság jónak mondható. A technika és informatika tantárgy kivételével minden tantárgyat szaktanár tanít. A tantestületben 2 fejlesztő pedagógus van. Több éves a partneri kapcsolat a T-Dance művészeti iskolával, így a mindennapos testnevelés órák keretében az ő pedagógusuk tart heti 1 táncórát és szakköri foglalkozást. A 2013-2014-es tanévtől bevezetett hit- és erkölcsstan tantárgyat a római katolikus egyház alkalmazottja tanítja. (Az intézményben a szülők egységesen a hit- és erkölcsstant választották.)

Az intézmény vezetése fontosnak tartja a szakmai megújulást. Ezért évről évre szervez továbbképzést. E képzések keretében formálódik a módszertani kultúra, a pedagógiai-pszichológiai szemlélet. Sokszor ezek a tanfolyamok mentálhigiénés tréningek is.

Pedagógiai munka, tevékenység portfólió

A nevelőtestület minden tagja azon munkálkodik, hogy az iskolát személyiségközpontú oktató-nevelő munka, családias, gyermekközpontú légkör jellemezze. A kapcsolatokat az együttműködésre való törekvés és a felelősségérzet irányítja. Az együttműködés a család - gyermek - iskola hármasság pilléren nyugszik. Cél: az iskola tanulóit bekapcsolni a község szellemi-kulturális életébe. Nagy hangsúlyt kap a művészeti nevelés. A tanulók kreativitása kimeríthetetlen kincsetár, s a foglalkozások a szabadidő helyes eltöltését is megalapozhatják, s így az iskolai élet is vonzóbb lesz számukra.

Az intézmény 2004 óta helyet ad a T-Dance művészeti iskola tánc tagozatának, és így négy évfolyamon folyik a táncoktatás. A tanórák felhasználásra kerültek a mindennapos testnevelés megoldására is.

Lehetőségekhez mérten tehetséges tanulóinkat versenyeztetjük. A szaktantárgyi tanulmányi versenyekre, vers- és prózamondó versenyekre, ének versenyekre a rajzpályázatokon való

részvételre a tanulók felkészítését kiscsoportos vagy egyéni foglalkozások keretében az iskola szaktanárai végzik. Az iskola vezetése a felkészítő munkát segíti, támogatja.

Iskolánk tanulói között sok a halmozottan hátrányos helyzetű tanuló, közöttük is sok a roma származású. A nevelő-oktató munka hatékonyságát befolyásolja a családi háttér, az iskolai kudarcélmények, az alacsony motiváltság, a korlátozott tanulói képességek és a hiányos alapkészségek. Célunk: az integrált oktatás-nevelés keretei között a hátrányok csökkentése, beilleszkedés segítése, esélyegyenlőség megteremtése, szocializáció segítése. Szeretnénk elérni, hogy minél több tanulóink időben elvégezze az általános iskolát, ezáltal is esély teremtve a sikeres továbbtanulásra.³ „Célunk, intézményünk szakmai megerősítése, mert községünkben biztos helye, kiemelt szerepe van iskolánknak. Mi vagyunk a falu közösségi életének motorja, a mi rendezvényeink nyújtanak teret és lehetőséget a közös együttlétek perceinek, a kultúrának, sportnak. Tehát amit kialakítottunk meg kell tartanunk és a szakmai munka megerősítésével biztosabb alapokra kell helyezni. Készen állunk a változtatásra, a változásra, amely ahhoz szükséges, hogy eleget tegyünk a társadalom által támasztott követelmények teljesítésére. Ez csak együtt a szülővel, tanulóinkkal és a körülöttünk élőkkel összefogva sikerülhet. Kitűzni a célt, látni a feladatokat, és összefogva végrehajtani azt azért, hogy az általunk tanított gyermekek hozzájuthassak ahhoz a tudáshoz, amely őket megilleti.”⁴

Az iskola művelődést segítő centrum szerepe

Az iskola szervesen illeszkedik a falu kulturális életébe. Minden iskolai rendezvény hozzájárul a közösségi élet erősítéséhez. Az iskolai programok lehetőséget adnak a falu lakosainak a kulturális élménnyel történő gazdagodásra és a szórakozásra.

Mikszáth Kálmán iskolánk névadójának neve napjához (okt.13. Kálmán) közeli pénteken prózamondó versenyt rendezünk a határ két oldalán élő iskolák felső tagozatos tanulói számára. A verseny mottója „Anyanyelvünk összeköt”. Ezzel a versennyel kívánjuk erősíteni a nemzettudatot, az összetartozást, megőrizni a gyönyörű anyanyelvünket. Január 16-án műsorral emlékezünk meg Mikszáth Kálmán születésnapjára.

Néhány éve alakult ki és azóta vált szokássá, hogy Advent 3. vasárnapján, a család vasárnapján Adventi várakozás címén kulturális rendezvény tartanak a templomban és az előtte lévő téren, ahol a különböző meghívott művészek mellett szerepelnek iskolánk tanulói is.

³ Drégelypalánki Szondi György Általános Iskola és Mikszáth Kálmán Tagiskolája, Dejtár Pedagógiai Programja 2013. 34.o.

⁴ Drégelypalánki Szondi György Általános Iskola és Mikszáth Kálmán Tagiskolája, Dejtár Pedagógiai Programja 2013. 6.o.

Az ezredforduló óta minden nyáron megrendezésre kerül Dejtár község falunapja. A falunapi program kialakításában, szervezésében, a lebonyolításban iskolánk minden nevelője, és több diákunk is részt vesz.

Minden tanévben iskolai ünnepség keretében megemlékezést tartunk 1849. október 6-a, 1956. október 23-a, 1848. március 15-e évfordulóján. Ezen ünnepélyek nyitottak a falu polgárai számára.

Ez a rendezvény sokakat megmozgat. Szívesen jön nézelődni a tanulók szűkebb-tágabb rokonsága, egykori diákok. Tavasszal a művelődési házban köszöntjük verssel, énekkel, zenével az édesanyákat, nagymamákat. Ősszel, az Idősek napja alkalmából pedig a falu idős lakóinak kedveskedünk műsorral. A község művelődési házában kerül megrendezésre minden évben a farsangi bál.

Az iskolai programokat, rendezvényeket az Éves munkaterv tartalmazza. Tanév elején a vezetőség és a tanári kar közösen alkotja meg ezt a dokumentumot, tervezi meg a tanév eseményeit.

A tanévet mindig ünnepélyes tanévnyitóval indítjuk. Ilyenkor fogadják az ötödikesek teljes jogú diákká az elsősöket, adják át nekik a Mikszáthos nyakkendőt. Ekkor kerül sor az osztályfotók elkészítésére is.

Szeptember 3. hétféjéje környékén felbolydul a falu apraja-nagyja. Szorgos hangya módjára gyűjtik a papírt. Cél: minél több tonnát gyűjteni, mert ezzel járulnak hozzá, hogy december 6-án a Mikulás puttonya jó kerek legyen.

Október 1-jén a zenei világnap apropóján hangszerekről beszélgetünk, zenét hallgatunk.

A Mikszáth prózamondó versenyhez kötődően – ha az időjárás is kedvez – Horpácsra kirándulunk. Egy kellemes séta végén megtekintjük Mikszáth kúriáját, majd jót játszunk a közeli játszótéren. Előfordul, hogy rajz-, verspályázatot vagy élménybeszámolót kapcsolunk a kiránduláshoz.

Október utolsó napjainak egyik délutánján rémségek lepik el a folyosót. Az angol szakkörösök Halloween partit tartanak.

Novemberben, a Magyar nyelv napja alkalmából felhívjuk a figyelmet a magyar nyelv szépségeire, hogyan játszanak költőink a szavakkal és a jelentésükkel. Tartottunk már szavazást is a legszebb magyar szavakról.

Nem múlhat el a Mikulás ajándékozás, játék, jókedv, zene és tánc nélkül. Hagyománnyá vált, hogy a 8. évfolyamosok vetélkedőt szerveznek a fölsősöknek, az alsósok pedig osztályfőnökük vezényletével játékos feladatokat csinálnak.

A téli szünet előtt, az utolsó előtti tanítási nap délutánján iskola buli van.

Január 22-én megemlékezünk a Himnusz születéséről, a Magyar kultúra napjáról.

Tavaszi szünet előtt nyuszik és tojások lepik el az udvart. Nyusziváró délután van az angol szakkörösök szervezésében.

Áprilisban a Költészet napja alkalmából házi versmondó versenyt tartunk, amelyen minden diáknak verset kell mondani.

Tavasz a nagytakarítás ideje, ezért újabb papírgyűjtésre buzdítjuk a kicsiket és nagyokat egyaránt. Tudják, ha sok papírt gyűjtenek sok érdekes programra és finomságra számíthatnak a gyereknapon.

Május a kirándulások időszaka. Ilyenkor felkerekednek az osztályok, kiválasztanak egy kulturális- vagy természeti értéket, amit felkeresnek, és élményekkel gazdagodva térnek haza.

A legnagyobb lelkesedéssel várt program a gyereknaphoz kötődik. Itt mindenki megtalálhatja a számára kedves elfoglaltságot. Lehet ugrálni ugráló várban, biciklizni ügyességi pályán, kézműveskedni, szurkolni, focizni, pingpongozni, rendőrautóba ülni, rajzolni. Van itt tánc- és aerobic bemutató. A végén pedig zene és tánc kifulladásig.

Június 4-én rendhagyó történelem- vagy irodalom óra keretében emlékezünk a Trianoni békére és a Nemzeti összetartozás napjára.

A tanév utolsó nagy ívű, de megható eseménye a 8. osztályosok ballagása. Ez a nap róluk szól, értük van.

A tanévet pedig ünnepélyes tanévzáróval zárjuk be.

A szabadidő hasznos eltöltését szolgálják a különféle szakkörök. Ezek hozzájárulhatnak a tanulók egyéni képességeik fejlesztéséhez, a világra való nyitottság kialakításához, a látókör bővítéséhez. A szakköri munkában való részvétel önkéntes, jelentkezés alapján történik. A szakkört általában az iskola tanárai vezetik.

Külön működik alsós- és felsős sportkör. E mellett mozgásra ad még alkalmat az aerobic csoport, a T-Dance modern táncot oktató iskola órái. Ha valakinek ezek a mozgásformák nem jönnek be, az mehet relaxációs órára.

Kedveltek a diákok körében a művészeti szakkörök. Az énekar közreműködése nélkül nincs ünnepi műsor. A színpad darabjaira, előadásaira mindig számíthat az iskola és a falu is. A rajzszakkörösök észrevétlen sajátítanak el új technikákat, fejlesztik készségeiket. A gyengébb képességű tanulók fejlesztő szakkörön csökkenthetik lemaradásukat. Aki az idegen nyelv iránt érez elköteleződést, az angol szakkörre jár.

Lehetséges kitörési pontok

Demográfia

Megállapítható, hogy a település népességreprodukciós képessége jelenleg még mínuszban van. E folyamatot megállítani, a gyermekvállaláshoz szükséges kedvező feltételeket megteremteni a cél.

A település rövid-, közép-, és hosszú távú stratégiai tervei között szerepel a fiatalok megtartása, és az ehhez szükséges eszközök megteremtése. Csökkenteni a munkanélküliek számát, a munkanélküli lakosság és főként a hátrányos helyzetűek munkaerő-piaci elhelyezkedésének támogatásával. Pályázatokon történő folyamatos részvétellel.

Gazdasági potenciál-változás

Előrelépést jelentene egy iparcikküzlet és gazdabolt közös működtetése. Kedvező feltételek biztosításával vállalkozási kedv növelése. Szükséges lenne az eladósodottság megelőzése, mérséklése érdekében az adósságcsökkentési támogatásra való figyelemfelhívás. A megvalósulás érdekében a 2016-2017-es tanévben az iskola szülői klubot szervezett, amelynek keretében foglalkozásokat tartott a pénzügyi tudatosságról.

Az egykori határőrségi laktanya épület ifjúsági szállóként történő megnyitása kiinduló pontja lehetne erdei iskolai programoknak, táboroztatásoknak. Az idegenforgalmat növelné, ha a nemzeti parkba vezető utak alkalmassá válnának kerékpározásra.

Iskolázottság

Cél az alacsony iskolai végzettséggel rendelkező nyilvántartott álláskeresők számának csökkentése. Ehhez kapcsolódóan a közmunka program keretében alap képességek fejlesztése, gyakorlati tevékenységek elsajátíttatása van folyamatban, amelyek alkalmazhatók a ház körüli teendőknél, is. Az érintett lakosság számára pedig széles körű tájékoztató és ismertető anyagok megjelentetése a közelben elérhető felnőttoktatási lehetőségekről.

Intézményi távlatok, jövőkép

A távlati tervek, jövőkép kialakításához érdemes számba venni, milyen erősségekkel, illetve gyengeségekkel rendelkezik az intézmény. Erre jó módszer a SWOT analízis.

Erősségek	Gyengeségek
• tanárok szakmai felkészültsége • kollektív szellem a tanárban • alkalmazkodó készség • készek vagyunk a változtatásokra, a megújulásra • ambíció • munkabírás • rendezvényeink • művészeti nevelés (rajz, ének, színpör, tánc) • szakkörök • közösségépítés • integrálás • családias légkör • jó partneri kapcsolatok • jobb szociális háttérű tanulók szüleinek aktív részvétele az iskolai életben • nagy udvar, 3 féle felülettel (aszfalt, salak, fű)	• hátrányos helyzetű régióban vagyunk • technikai-, kommunikációs eszközök hiánya, a meglévők elavultsága • régi bútorzat • differenciálás alacsony foka • gyenge tanulói motiváció • pedagógusértékelés hiányosságai • a hátrányos helyzetű tanulók szüleinek nehézkes az együttműködés • szülői háttér nem motiválja a gyermekeket, a tudás nem érték a számukra • reklám
Lehetőségek	Fenyegetés, veszély
• ismertség növelése • honlap készítése • új partnerek bevonása • pályázatok • innováció • szakmai fejlesztés • coaching alkalmazása • tevékenységközpontúság • jövőre koncentráció • pedagógus értékelés újragondolása, átdolgozása	• évfolyam-összevonás • felső tagozat megszüntetése • iskola bezárása

3. táblázat: SWOT analízis

Az intézményi jövőkép alakításában, talán elgondolkodtató lenne a múltban gyökerező ellentétek felszámolása, és a békés egymás mellett élés kialakítása.

A lehetőségek kiaknázására célszerű egy vezetőnek intézkedési tervet készíteni. Én a következő fejlődési táblázat kitöltésével képzeltem el ezt:

Lehetőség	Tervezési szint			Felelőse	Határidő	Sikerkritérium
	Rövid távú	Közép - távú	Hosszú távú			

4. táblázat: Intézkedési terv

Művelődési irányok, szerepek lehetőségei

Talán továbbgondolásra lenne érdemes a falu-iskola együttműködése a községi könyvtár épületének jobb kihasználtsága szemszögéből. A könyvállományra ugyan ráférne az újítás, de teret nyújthatna iskolai és közösségi összejöveteleknek, foglalkozásoknak. Programok szervezésével lehetőséget lehetne teremteni az olvasás, mint élményforrás felfedezéséhez. Informatikai fejlesztéssel fiatalok és idősebbek szórakozási helyszínévé válhatna.

A könyvtár mellett a kultúrház és a tájház is lehetne a közösségi élet kedvelt helyszíne. A faluban sok az idős ember. Lehetőséget lehetne adni nekik a bölcsességük, tapasztalatuk átadására a fiatalabb korosztály számára. Így a száz éves hagyományok tovább élnének.

Az iskolának és a falunak is feladata nemcsak az értékmentés, értékőrzés, de az értékteremtés is. Vajon, tudunk-e ma olyan szokásokat, értékeket kialakítani, amelyekre majd ötven év múlva is visszaemlékeznek. Hát ezen kell dolgozni. Programok szélesebb körbe történő meghirdetésével, új rendezvények megvalósításával és egy programszervező alkalmazásával talán ez is megvalósítható lenne és így emelkedne a falu népszerűsége is.

Természeti környezet fejlesztési irányok, szerepek lehetőségei

Miután Magyarország csatlakozott a schengeni övezethez megszűnt az állandó határellenőrzés a szlovák-magyar határon is. Ezzel együtt fölöslegessé vált a határőrség épületének a fenntartása is. Az önkormányzat visszaigényelte az államtól az épületet. Az első rendbe téli munkák után az épület alsó szintje már alkalmas diákok elszállásolására.

A falu és az iskola közös tervei között szerepel az épület további felújítása, kialakítani egy erdei iskolai program-csomagot, népszerűsíteni a vidéket. Ennek keretében lehetőséget teremteni a helyi népszokások (kiszézés, villőzés, húsvéti Jézus keresés, karácsonyi pásztorjáték), jellegzetes

népviselő (dejtári szarvaskendő) és természeti értékek (Duna-Ipoly Nemzeti Park kincsei) megismerésére.

A faluban a közmunka program keretében gondozzák, szépítik a közterületeket. A tanulókat is be lehetne vonni ebbe a tevékenységbe pl.: a települési táblák mellé virágládák kihelyezésével és a benne lévő növények gondozásával.

Ugyancsak a közmunka keretében történik az iskola melletti –egykor gyakorlókert- terület újra hasznosítása. Már ültettek gyümölcsfákat is. Itt talán össze lehetne kapcsolni a közfoglalkoztatottak munkáját a tanulók tanulmányi munkájával és közösen működtetni egy konyhakertet. A 2015-ben megfogalmazódott terv megvalósítása már abban a szakaszban van, hogy egy csapat diák egy pedagógus vezérletével és a falu támogatásával már kialakította az ágyásokat.

Sokan: kicsik és nagyok már régóta vágnak egy modern játszótérre. A helyszín már meglenne hozzá, csak az anyagi források hiányoznak. Ez a játszótér is gazdagabbá tenné a falut, vonzerőt gyakorolhatna a kisgyermekes családokra.

Társadalmi környezeti fejlesztési irányok, szerepek lehetőségei

A faluban sok az idős ember és a munkanélküli. Az ő helyzetük több figyelmet kíván. Az önkormányzat működtet egy öregek napközis otthonát, ahová az idősek eljárhatnak beszélgetni és étkezni. Az orvosi rendelőben lehetőségük van gyógyszereik megrendelésére is, amelyet így kiszállítanak nekik. Talán lehetőséget kellene biztosítani, hogy helyben részt vehessenek szűrővizsgálatokon, hogy azért se kelljen a közeli városba utazniuk. Az iskolai diákokat bevonva létre lehetne hozni egy segítőhálózatot: bevásárlás elintézésére, postai ügyek intézésére, apró ház körüli tennivalókhoz, felolvasáshoz.

A másik széles társadalmi réteg a munkahellyel nem rendelkezők és halmozottan hátrányos családok csoportja. Nekik a közmunkával és a hozzá kapcsolódó képzésekkel meg kell tanítani, hogyan tudják a meglévő forrásaikat a legjobban felhasználni, pl.: hogyan tudnak növényt termesztetni a saját ellátásukra vagy esetleg eladásra is. Meg kell értetni velük, hogy a tanulás és a munka is fontos. S akkor gyermekeiktől ők is el fogják várni, hogy tanuljanak, dolgozzanak. Az önkormányzat az iskolával és az oktatási-nevelési intézményekkel együtt dolgozó szakmai társszervekkel közösen klubfoglalkozásokat, fórumokat tarthatna az őket foglalkoztató kérdésekről.

Érdekes feladat lehetne az iskola tanulói számára, ha visszajárhatnának egykori óvodájukba foglalkozásokat tartani, segíteni a dadusoknak vagy csak játszani az ovisokkal. Ez könnyebbé

tehetné az iskola-óvoda közötti átmenetet, megtanítaná a diákokat a felelősségvállalásra, a mások iránti odafigyelésre.

Összegzés

A megyei fejlesztési tervben az olvasható, hogy „az általános iskolai tanulólétszám folyamatos csökkenése várható. A megyére már most is jellemző a kapacitások túlméretezettsége. A jelenleg iskolával rendelkező települések 2/3-ában 70 % alatti a kihasználtság és 1/3-ukban a felső tagozaton, több évfolyamon nem éri el a tanulólétszám a törvényi minimumot. Alapos átgondolásra szorul a felső tagozatok jelenlegi működtetésének célszerűsége. Jellemző, hogy az alacsony kihasználtságú iskolák viszonylag közel vannak egymáshoz, tehát lehetőség van a tanulószállítást megszervezésére aránytalan teher okozása nélkül. A felső tagozatosok számára kötelező felvételt biztosító iskola kijelölésénél javasolt figyelembe venni a jobb infrastrukturális adottságokat, a szakosan ellátott órák magasabb arányát, az oktatás minőségére utaló kompetenciamérések eredményeit, valamint a szabad iskolaválasztás gyakorlása során mutatkozó iskolaválasztási szokásokat.”⁵

A balassagyarmati tankerület demográfiai adatai szerint az utóbbi öt évben mintegy 500 fővel csökkent az általános iskoláskorú gyermekek száma. Tehát a fenntartó szemszögéből a számadatok dominálnak. A kihasználtság és a demográfiai mutatók szerint átgondolásra javasolják a tanulócsoporthoz számának csökkentését, illetve a felső tagozatos feladatellátás felmenő rendszerű átszervezését.

Az iskola- és a település vezetőségét a számadatok mellett az érzelmek, a szűkebb hazájukhoz való kötődés is befolyásolja, amikor az iskola jövőjét is alakító tervekről van szó. Motiváltabbak, hogy lehetőséget teremtsenek az iskola megtartására, fejlesztésére. Az iskola jelenti a kultúrát, a művelődést, a közösségépítést, a falu megmaradását. Az iskola társadalmi szimbólum: felelősségvállalás a gyermekek sorsáért.

A kisiskolák mellett szólnak a következő érvek:

- kis létszámú osztályban több idő jut egy-egy tanulóra.
- egyéni bánásmód alkalmazása jobban megvalósítható
- a tanuló nem egy a sok közül, hanem egy egyéniség
- anyagi- és szociokulturális különbségek könnyebben elfogadhatóak
- kisebb az esélye a bűncselekménnyel való találkozásra
- gyakoribbak a tanulók közötti interakciók.

⁵ Feladatellátási, intézményhálózat-működtetési és köznevelés-fejlesztési terv, Nógrád megye, 2013-2018. 279.o.